

تاریخ آزمون: ۹۸ / ۰۲ / ۲۸ مدت امتحان: ۹۰ دقیقه 		باسمه تعالی مدیریت آموزش و پرورش ناحیه ۴ دبیرستان غیردولتی هدی (دوره دوم) آزمون نوبت دوم سال تحصیلی ۹۷-۹۸ تعداد صفحات: ۵ تعداد سؤال: ۲۴	کلید سؤالات امتحان درس: علوم و فنون ادبی (۱) پایه : دهم رشته : انسانی نام دبیر : خانم مقدّمی										
بارم	شرح سوالات		ردیف										
	تاریخ ادبیات و سبک‌شناسی (۴ نمره)		الف										
۵٪	۱. جاهای خالی را براساس نظریهٔ ارسطو در طبقه‌بندی سبک، پُر کنید. (یک مثال کافی است) الف) براساس موضوع و نوع مانند: سبک عراقی، سبک حماسی ب) براساس هدف مانند: سبک تعلیمی، سبک فکاهی												
۷۵٪	۲. درستی یا نادرستی عبارت‌های زیر را مشخص کنید. الف) سبک خراسانی براساس زمان، به سه سبک فرعی سامانی، غزنوی و سلجوقی تقسیم می‌شود: درست ب) سبک دورهٔ غزنوی را باید «بینابین» نام نهاد: نادرست پ) قرن ششم و اوایل قرن هفتم دوران پختگی و کمال نثر فارسی است: درست												
۱	۳. در جدول زیر موارد (الف) را به موارد (ب) با توجه به روابط بین آنها وصل کنید. <table><thead><tr><th>الف</th><th>ب</th></tr></thead><tbody><tr><td>نثر موزون</td><td>سنایی</td></tr><tr><td>رواج عرفان</td><td>رودکی</td></tr><tr><td>زبان رسمی دوران ساسانی</td><td>خواجه عبدالله انصاری</td></tr><tr><td>پدر شعر فارسی</td><td>پهلوی</td></tr></tbody></table>		الف	ب	نثر موزون	سنایی	رواج عرفان	رودکی	زبان رسمی دوران ساسانی	خواجه عبدالله انصاری	پدر شعر فارسی	پهلوی	
الف	ب												
نثر موزون	سنایی												
رواج عرفان	رودکی												
زبان رسمی دوران ساسانی	خواجه عبدالله انصاری												
پدر شعر فارسی	پهلوی												
۵٪	۴. چرا به زبان فارسی نو، زبان دری هم گفته می‌شود؟ زیرا دری زبان درباری ساسانیان، زبان محاوره و مکاتبات مقامات دولتی بوده است.												
۵٪	۵. چه عواملی باعث شد تا زبان فارسی در شرق و شمال شرق از قرن سه تا میانهٔ قرن پنج پیشرفت و گسترش												

	داشته باشد؟ (۲ مورد را بیان کنید)	
	۱. گرایش شاهان در جلب عالمان و ادیبان به دربار ۲. فتوحات غزنویان ۳. توسعه مدارس و مراکز تعلیم	
۵٪	۶. شعر در قرن پنج و شش بیشتر در چه شاخه‌ها و رشته‌هایی به کار گرفته می‌شد؟ (۲ مورد را بیان کنید) مدح، هجو، طنز، وعظ، حکمت، داستان‌سرایی، تغزل، حماسه	
۲۵٪	۷. عبارت زیر بیانگر کدام نوع نثر است؟ نثر فنی «در این نثر آوردن آرایه‌های ادبی فراوان، امثال و اشعار گوناگون از عربی و پارسی و اصطلاحات علمی رواج دارد».	
	ب زیبایی شناسی (۶ نمره)	
۵٪	۸. درستی یا نادرستی عبارت‌های زیر را مشخص کنید. الف) ارزش موسیقایی جناس ناهمسان در سخن بسیار است: نادرست ب) واج‌آرایی صامت‌ها از مصوت‌ها محسوس‌تر است: درست	
۱	۹. در کدام بیت‌ها آرایه «ترصیع» و «موازنه» به کار رفته است؟ دلیل خود را بنویسید. الف) ز گرز تو خورشید گریان شود ز تیغ تو بهرام بریان شود موازنه، سجع‌های متوازی و متوازن در تقابل یکدیگرند. ب) دانه باشی مرغکانت برچند غنچه باشی کودکانت برگند ترصیع، سجع‌های متوازی در تقابل یکدیگرند.	
۱	۱۰. کدام بیت از نظر کاربرد «سجع» ارزش موسیقایی بیشتری دارد؟ چرا؟ به دلیل کاربرد سجع متوازی که ارزش الف) هم عقل دویده در رکابت هم شرع خزیده در پناهت موسیقایی بیشتری دارد. ب) ای منور به تو نجوم جمال ای مقرر به تو رسوم کمال	
۷۵٪	۱۱. در بیت زیر آرایه جناس همسان (تام) و معانی آن را مشخص کنید: بهرام که گور (گورخر) می‌گرفتی همه عمر دیدی که چگونه گور (قبر) بهرام گرفت	

۱	۱۲. در بیت‌های زیر، انواع جناس را مشخص کنید. الف) زد به دلم در آتشی عشق بتی که نام او زهره و آفتاب را زهره به آب می‌کند جناس ناقص حرکتی ب) به جفایی و قفایی نرود عاشق صادق مژه بر هم نزنند گر بزنی تیر و سنانش جناس ناقص اختلافی
۵٪	۱۳. در بیت زیر میان کدام واژه‌ها اشتقاق وجود دارد؟ اگر تو فارغی از حال دوستان یارا فراغت از تو میسر نمی‌شود ما را
۵٪	۱۴. در بیت‌های زیر، واج‌آرایی در میان کدام واج‌ها دیده می‌شود؟ الف) پیش از اینت بیش از این اندیشه عشاق بود مهرورزی تو با ما شهره آفاق بود واج یا صامت (ش) ب) ای شطِ شیرینِ پُر شوکتِ من واج یا مصوت کوتاه
۷۵٪	۱۵. در عبارت زیر میان کدام واژه‌ها سجع متوازی وجود دارد؟ «الهی به شناخت تو زندگانیم، به نام تو آبادانیم و به یافت تو ناتوانیم».
پ	موسیقی شعر (۶ نمره)
۵٪	۱۶. هر یک از اصطلاحات قافیه درونی و ذوقافیتین را مقابل بیت مربوط به آن بنویسید. الف) ای از مکارم تو شده در جهان خبر افکنده از سیاست تو آسمان سپر ذوقافیتین ب) یار مرا، غار مرا، عشق جگرخوار مرا یار تویی، غار تویی، خواجه نگه‌دار مرا قافیه درونی
۱	۱۷. واژه «شیرافکن» را یک بار با حذف همزه و بار دیگر با همزه بخوانید و به خط عروضی بنویسید: با حذف همزه: شی رَف کَن بدون حذف همزه: شیر اف کَن
۲	۱۸. تقطیع هجایی بیت زیر را انجام دهید: کی رفته‌ای ز دل که تمنا کنم تو را؟ کی بوده‌ای نهفته که پیدا کنم تو را؟ کی رَف تِ ای زِ دِل کِت مَن نا کُ نَم تِ را کی بو دِ ای نَ هُف تِ کِ پی دا کُ نَم تِ را - U - U - - U U - U - U - - - U - U - - U U - U - U - -

۱	۱۹. با توجه به بیت زیر به پرسش‌ها پاسخ دهید. بنمای رخ که باغ و گلستانم آرزوست بگشای لب که قند فراوانم آرزوست (الف) ردیف کدام است؟ آرزوست (ب) واژگان قافیه را مشخص کنید. گلستانم، فراوانم (ج) حرف یا حروف اصلی قافیه را بنویسید. ان (د) حرف یا حروف الحاقی را مشخص کنید. م
۱	۲۰. نوع قاعده قافیه را در ابیات زیر مشخص کنید. (الف) بوی بهار آمد بنال ای بلبل شیرین نفس ور پای بندی هم چو من، فریاد می‌خوان از قفس قاعده ۲: مصوت + صامت + صامت (فس) (ب) من از دست کمانداران ابرو نمی‌یارم گذر کردن به هر سو قاعده ۱: مصوت بلند (او)
۵٪	۲۱. عاطفه و حسّ و حال حاکم بر فضای شعر زیر را بیان کنید: شادی و خوشی و شور و هیجان ای نفس خرم باد صبا از بر یار آمده‌ای مرحبا قافله شب چه شنیدی ز صبح مرغ سلیمان چه خبر از سبا؟
	نقد و تحلیل نظم و نثر (۴ نمره)
۵٪	۲۲. شعر زیر را بخوانید و دو مورد از ویژگی‌های زبانی آن را بنویسید. بوی جوی مولیان آید همی یاد یار مهربان آید همی ریگ آموی و درشتی راه او زیر پایم پرنیان آید همی آب جیحون از نشاط روی دوست خنگ ما را تا میان آید همی ای بخارا شاد باش و دیر زی میر، زی تو شادمان آید همی زبان ساده شعر، کمی لغات عربی، کاربرد واژگان کهن (خنگ، زی)، کاربرد همی به جای می، ساختمان ساده واژگان

۱ / ۵	۲۳. حکایت زیر را بخوانید و آن را از نظر ویژگی‌های سبکی بررسی کنید. (۶ مورد بیان کنید) «ملگ گفت: «آورده‌اند که بازرگانی غلامی داشت دانا و زیرک‌سار و بیدار بخت. بسیار حقوق بندگی بر خواجه ثابت گردانیده بود و مقامات مشکور و خدمات مقبول و مبرور بر جراید روزگار ثبت کرده». روزی خواجه گفت غلام را: «ای غلام، اگر این بار دیگر سفر دریا برآوری و بازآیی، تو را از مال خویش آزاد کنم و سرمایه‌ی وافر دهم که کفاف آن را پیرایه‌ی عفاف خود سازی و همه عمر پشت به دیوار فراغت باز دهی». غلام بار در کشتی نهاد و خود درنشست؛ روزی دو سه، بر روی دریا می‌راند. ناگاه بادهای مخالف از هر جانب برآمد؛ سفینه را درگردانید و بار آبگینه‌ی اَمَلش خُرد بشکست. کشتی و هرچ درو بود، جمله به غرقاب فنا فرورفت و او به سنگ‌پشت بحری رسید؛ دست درو آویخت و خود را بر پشت او افکند تا به جزیره‌ای افتاد که درو نخلستان بسیار بود». نوع نثر: داستانی، استفاده فراوان از واژگان عربی، کاربرد مترادفات، کاربرد آرایه‌های ادبی (کنایه، تشبیه)، ساده نبودن زبان، کاربرد افعال پیشوندی کاربرد ضمیر انسان برای غیر انسان، حذف فعل به قرینه												
۲	۲۴. با توجه به شعر زیر به پرسش‌ها پاسخ دهید: <table><tr><td>آمد نفس صبح و سلامت نرسانید</td><td>بوی تو نیلورد و پیامت نرسانید</td></tr><tr><td>یا تو به دم صبح سلامی نسپردی</td><td>یا صبحدم از رشک سلامت نرسانید</td></tr><tr><td>من نامه نوشتم به کبوتر بسپر دم</td><td>چه سود که بختم سوی بامت نرسانید</td></tr><tr><td>بر باد سپردم دل و جان تا به تو آرَد</td><td>زین هر دو ندانم که کدامت نرسانید</td></tr><tr><td>عمری است که چون خاک جگر تشنه‌ی عشقم</td><td>و ایام به من جرعه‌ی جامت نرسانید</td></tr><tr><td>خاقانی، ازین طالع خود کام چه جویی؟</td><td>کاو چاشنی کام به کامت نرسانید</td></tr></table> الف) سه ویژگی ادبی را بنویسید. قالب شعر: غزل، ردیف: نرسانید، قافیه: پیامت، سلامت و... کاربرد آرایه‌های ادبی (تکرار، واج‌آرایی، تشخیص، تشبیه، ایهام، جناس تام) ب) سه مورد از ویژگی‌های زبانی شعر را بنویسید. سادگی جمله‌ها، واژگان، کاربرد کم لغات عربی، نبود واژگان دشوار، کوتاهی جملات، کاربرد واژگان مرکب پ) قلمرو فکری شعر را بررسی کنید. بیان ناامیدی شاعر و ناکامی او، شکایت شاعر از روزگار، نداشتن بخت و اقبال	آمد نفس صبح و سلامت نرسانید	بوی تو نیلورد و پیامت نرسانید	یا تو به دم صبح سلامی نسپردی	یا صبحدم از رشک سلامت نرسانید	من نامه نوشتم به کبوتر بسپر دم	چه سود که بختم سوی بامت نرسانید	بر باد سپردم دل و جان تا به تو آرَد	زین هر دو ندانم که کدامت نرسانید	عمری است که چون خاک جگر تشنه‌ی عشقم	و ایام به من جرعه‌ی جامت نرسانید	خاقانی، ازین طالع خود کام چه جویی؟	کاو چاشنی کام به کامت نرسانید
آمد نفس صبح و سلامت نرسانید	بوی تو نیلورد و پیامت نرسانید												
یا تو به دم صبح سلامی نسپردی	یا صبحدم از رشک سلامت نرسانید												
من نامه نوشتم به کبوتر بسپر دم	چه سود که بختم سوی بامت نرسانید												
بر باد سپردم دل و جان تا به تو آرَد	زین هر دو ندانم که کدامت نرسانید												
عمری است که چون خاک جگر تشنه‌ی عشقم	و ایام به من جرعه‌ی جامت نرسانید												
خاقانی، ازین طالع خود کام چه جویی؟	کاو چاشنی کام به کامت نرسانید												
	پیروز و سر بلند باشید												